

בס"ד. שיחת יום ג', ח"י ניסן, ב' דחווה"מ פסח ה'תנש"א.
 — ל"צבאות השם" שיחיו —

בלתי מוגה

א. [אמרו את הי"ב פסוקים ומארו"ל, ואח"כ ניגנו "ווי וואַנט משיח נאו"].

ב. חג הפסח שבו נמצאים אנו עתה נקרא (בנוסח התפילות והקידוש) "זמן חירותנו" (חירות שלנו), שבזה מודגש, שענין החירות קשור ושייך לכאו"א מישראל בכל הדורות, וכפי שאנו מוצאים בדברי חז"ל המובאים ב"הגדה":

"בכל דור ודור (וכל יום ויום) חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא (היום) ממצרים". וממשיך, "לא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה ממצרים אלא אף אותנו גאל עמהם שנאמר ואותנו הוציא משם גו".

ומודגש גם כמה שכתוב ב"עבדים היינו", ש"אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים".

ובפשטות: שאין זה ענין שאירע לסבא או לסבתא (אף שהם הסבא והסבתא שלו), או לפני עשרות דורות וכו', אלא "הוא יצא ממצרים": האבא והאמא, הבנים והנכדים ("אנו ובנינו ובני בנינו") כולנו היינו במצרים, ונגאלנו משם ע"י "הקב"ה בכבודו ובעצמו" ("נגלה עליהם מלך המלכים הקב"ה וגאלם").

ג. וענין זה נמשך ומורגש אצל כאו"א מישראל, לא רק בדיבור (אמירת ההגדה) אלא גם במעשה — אכילת מצה — "על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמין, עד שנגלה עליהם ממ"ה הקב"ה וגאלם", שזה שהגאולה והחירות היו פתאום ("ולא יכלו להתמהמה") הביא לכך שהי' צורך לאפות את הבצק למצות, שבזה מודגש הקשר דאכילת מצה — לענין החירות. ועד"ז בשתיית ד' כוסות — כנגד ד' לשונות של גאולה².

[ויש לומר, שבזה גם נכלל, שהתוכן דאכילת מצה הוא — ה"אכילה" דענין החירות].

(2) ירושלמי פסחים פ"י ה"א ובמ"פ שם.

(1) הוספת אדה"ז בתניא פמ"ז.

ואח"כ נעשתה זו למצוה נצחית לכל בני"כ בכל הדורות, ועד לשלילת אכילה של מה שאינו מצה. וכפי שהילדים גם שאלו בשני לילות הסדר (בחור"ל) "מה נשתנה", שבכל השנה אוכלים "חמץ או מצה", הלילה הזה "כולו מצה" (ועד"ד בשלילת אכילת מה שאינו מצה בשאר ימי הפסח).

[ולמעשה, שחינוכם של הילדים הוא ע"י מחנכיהם ומדריכיהם, החל מהמחנכים העיקריים, שהם ההורים והסבים – שבזה מודגש הקשר דהמשך הדורות ("אנו ובנינו ובני בנינו") בקיום רצונו של הקב"ה, ובפרט במצוה זו, כנ"ל].

ויש להוסיף, שלענין החירות יש שייכות מיוחדת דוקא לילדים, שכן, בחייהם בתור ילדים הרי הם משוחררים מכל דאגה, כיון שהם מקבלים את כל צרכיהם מהוריהם (ומחנכיהם), וכמדובר כמ"פ. כולל ובמיוחד – צרכי החג: מצות, יין ל'ד' כוסות וכן בשר (שמצוה לאכול בחג) ויין מלבד ה'ד' כוסות (כמו שכתב אדה"ז בסיפור (בסימן "שולחן ערוך") "אוכל ושותה כדי צרכו, ויכול לשתות יין בין כוס ב' לג'"). וכמו"כ בגדים חדשים ליו"ט (כפי שחלק מכם (עכ"פ) קיבלו), ושאר צרכי הפסח.

ד. ויש לקשר האמור לעיל ע"ד החירות דכאו"א מישראל ע"י הקב"ה – שהמצוה (שבה מודגש ענין החירות כנ"ל) נקראת בשם "מיכלא דמהינותא"³, דהיינו האמונה השלימה של כאו"א מישראל, "מאמינים בני מאמינים"⁴ בהקב"ה בכלל, ובפרט בהשגחתו על עמו ישראל; האמונה שהקב"ה הראה תמיד נסים לבנ"י, ומראה אותם "בכל דור ודור", ובפרט בדורנו זה, כמדובר כמ"פ.

וכמו שכתוב בהגדה: "שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו והקב"ה מצילנו מידם". אבל העיקר הוא – שמלכתחילה לא נצטרך להגיע לכך, כיון שיתבטלו כבר כל אלו שרוצים לגרום היפך הטוב לבנ"י (ומש"כ כך בהגדה – שישאר באמירה בלבד...).

ואדרבה – שיתוסף חוזק לכל אלו שרוצים לסייע ולהיטיב לבנ"י (ובפרט בעניני יהדות); וע"י כל זה נעשית החירות גם עתה בתכלית השלימות.

ה. וכדי להוסיף בענין החירות בפשטות אצל כל בני"כ – יש להוסיף בכל צרכי החג, ובפרט בחג הפסח, שבו ההוצאות מרובות משאר יו"ט (וכמדובר פעמים רבות), ואעפ"כ משוחררים מכל דאגה, כיון שבטוחים

(4) שבת צז, א.

(3) זח"ב קפג, ב.

בהקב"ה שיתן הכל "מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה", מאכלי יו"ט ובגדי יו"ט, הנהגות של יו"ט ושאר דברים. וכל זה מן המוכן (ובפרט ביו"ט שאין עושיין בו מלאכה, שבה אפשר להרויח למחי' כו'), ועוד והוא העיקר — מתוך חירות.

וכפי שרואים שהורים דואגים לצרכי בנם ביד רחבה ושמחה, ומתעניינים אם הוא צריך יותר, אפילו אם אינו מבקש, ובפרט (ווער רעדט נאך) כשהבן מבקש, הרי נותנים לו יותר ויותר, ומתוך שמחה וטוב לבב. ומובן, שכך צריך להיות בהנהגת אבינו שבשמים!

*

ו. והוספה מיוחדת בענין החירות בפסח — מצד ההכנה למתן-תורה, "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"⁵. וכמו שכתוב בנוגע ללוחות הראשונות (שניתנו במ"ת): "חרות על הלוחות"⁶, ואמרז"ל⁷: "אל תקרא חרות אלא חירות".

כלומר: שהחירות שבפסח צריכה להיות הכנה לתוספת חירות ושלמות בלימוד התורה, שע"ז שיפעל בעצמו שהתורה (ובפרט עשרת הדברות שכוללים כל התורה כולה) תהי' חקוקה בלבו (ועי"ז תהי' חקוקה עוד יותר בלב הוריו ומחנכיו) — הרי זה מוסיף חירות בפשטות בלימוד התורה, שכדי להתכונן ולקבל תורתו של הקב"ה — יש לו ראש שקט ובריא ושמח, וזה יפעל שהתורה תתקבל ותוקלט ותוחקק בו.

ז. וכ"ז צריך להיות דוקא מתוך שמחה וטוב לבב, כיון שמדובר בנוגע ליו"ט שנקרא "מועדים לשמחה", ובפרט חג הפסח "דאש לרגלים"⁸, שממנו נמשך ברגלים שלאחריו.

וזה מוסיף גם בענין החירות האמור, וכן בענין ד"חרות", ענין החקיקה (כנ"ל) — על כל השנה כולה, שהרי זה שחג הפסח — יציאת מצרים — הוא רק פעם אחת בשנה, אין זה ח"ו בגלל שבזמן שבין פסח לפסח אין חושבים אודות פסח (ולכן מנהגנו שאין אומרים "חסל סידור פסח") — שהרי אדרבה, בכל יום ישנו חיוב זכירת יציאת מצרים, כפי שמקיימים זאת באמירת קריאת שמע הן ביום והן בלילה.

וכן בזמן שבין "קריאת שמע" אחת לחברתה, ועאכו"כ בזמן שבין "זמן חירותינו" זה ל"זמן חירותינו" בפעם הבאה — יודע כל ילד ומבוגר (וחקוק

(7) אבות פ"ו מ"ב.

(8) ראה ר"ה ד, א.

(5) שמות ג, יב ובפרש"י.

(6) תשא לב, טז.

אצלו) שהוא עבדו של הקב"ה, כיון שהקב"ה הוציא אותנו מעבדות פרעה ("עבדים היינו לפרעה") כדי להיות עבדיו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים גו".

וכשם שבעבד בשר ודם, הרי מלכו שהוא "מלך מלכי המלכים" ממציא לו כל צרכיו ההכרחיים, ויתירה מזו – הדברים הבאים בתור הוספה לדברים המוכרחים, ומוסיפים הנאה ושמחה (כפי שביכלתו של מלך) –

עאכו"כ במלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ש"גאלנו וגאל את אבותינו", ומקדימים תיבת "גאלנו", הגאולה והחירות שלנו, ואח"כ "גאל את אבותינו".

וכל זה נעשה כאמור מתוך שמחה וטוב לבב, שמתווסף בה ע"י שתיית ד' כוסות, שאז גם השמחה היא ד' פעמים ככה. ושמחה זו מזרזת את השמחה הגדולה והאמיתית, כשתהי' היציאה והחירות מגלות זו, "גאלנו .. גאולתנו .. פדות נפשנו", ומסיימים בברכת "גאל ישראל", לשון עבר, שהגאולה נעשית ענין שבעבר, שכבר נעשה.

והולכים לארץ ישראל, ולירושלים עיר הקודש, ושם – בהר הקודש ובבית המקדש, "מקדש אדניי כוננו ידיך"⁹, "ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים",

"ושמחת עולם על ראשם"¹⁰, בשמחה שתהי' בעלי' והוספה תמידית יותר ויותר, כפי שיהי' תיכף ומיד בביאת משיח צדקנו, יחד עם החירות האמיתית והשמחה האמיתית, וכל הדברים הטובים, וכן (כאמור) הבנה והשגה בלימוד התורה, וקיום מצוותי',

ותיכף ומיד ממש, ובאופן דמוסיף והולך ואור ושמח !

* * *

ח. ההוראה האמורה מ"זמן חירותינו" (שהוא ז' ימים באה"ק וח' ימים בחו"ל) קשורה גם לכללות החודש, שנקרא חודש הגאולה, והובטחנו ש"בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל"¹¹.

וענין זה הוא בהדגשה יתירה ביום ח"י בחודש הגאולה [שחל (בשנה זו) ביום השלישי ש"ההכפל בו כי טוב"¹²], ובפרשת שמיני – ע"פ תורת הבעש"ט הידועה שנמסרה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו¹³, שמכל דבר שיהודי

(12) פרש"י בראשית א, ז.

(13) ראה כש"ט הוספות סק"ט ואילך. וש"נ.

(9) בשלח טו, יז.

(10) ישעי' לה, יו"ד. נא, יא.

(11) ר"ה יא, רע"א.

רואה או שומע (וה"ז בהשגחה פרטית) עליו ללמוד מכך הוראה בעבודתו את הקב"ה:

ח"י בחודש, מזכיר ליהודי שעבודתו בכל האמור [ועאכו"כ עתה – במצוות הקשורות ל"זמן חירותינו"] צריכה להיות מתוך חיות ושמחה, וכמו שכתוב בפרשתנו (פ' שמיני, בשיעור חומש דיום זה)¹⁴: "וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם". וזה הי' כתוצאה מכך שהי' גילוי שכינה, "וירא כבוד הוי' אל כל העם" (כמ"ש בפסוק שלפנ"ז)¹⁵ בדוגמת מה שכתוב ביציאת מצרים "ויוציאונו הוי' ממצרים .. ובמורא גדול .. זה גילוי שכינה".

ט. ובהמשך לזה יש ללמוד הוראה מיוחדת משמו של אאמור"ר ז"ל, שהולדתו ביום זה – "לוי יצחק":

לוי – ע"ש "ילוו עליך וישרתוך"¹⁶, שכל שבט לוי (בלי הכדל) ענינם הי' להתלוות אל הכהנים ולהתאחד עמם ("באגלייטן זיי און זיין באַהעפט מיט זיי"), בכך שסייעו לכהנים בעבודת הקודש.

וההוראה מזה לכאו"א מישראל וכל ילד יהודי – שכשהוא רואה ילד יהודי שני שרוצה ללמוד תורה ולקיים מצוות, הרי מכיון שכל יהודי נקרא "כהן", עליו להתלוות אליו לסייעו בזה [ובפרט בלימוד התורה שהיא אחת המצוות העיקריות, "ותלמוד תורה כנגד כולם"¹⁷, כפי שאמרתם הבוקר בכרכות-השחר].

יצחק – ע"ש "כל השומע יצחק ליי"¹⁸, עבודת השם מתוך שמחה וטוב לבב, ולא רק מצד הצייווי שכך דוקא צריך להיות (בלי הסברה), כי ענין השמחה הוא מהמצוות שיש להם טעם והסברה,

וההסברה היא פשוטה: שאף שעדיין אינו בן י"ג שנה ואינו בר-מצוה (והיא עדיין אינה בת-מצוה), הרי הוא מתכוונן (והיא מתכוננת) לכך ע"י הזכות שניתנה לו להקדיש יותר זמן ללימוד התורה ולקיום המצוות. וזה גורם לו לשמחה הכי גדולה שיכולה להיות. ובאופן שניכרת גם לעיני כולם, "כל השומע יצחק ליי", כי הוא משמח בשמחתו את כל הסובבים אותו, ובפרט את הוריו וזקניו וקרוביו וכל המשפחה.

ושמחה זו בקיום המצוות שבכל השנה – היא ביתר-שאת בקיום השלימות הנוספת, בעשיית המצוות התלויות בזמן, ובנדוד – המצוות

(17) פאה פ"א מ"א.

(18) וירא כא, ו.

(14) ט, כד.

(15) שם, כג.

(16) קרח יח, כ.

הקשורות לליל-הסדר, החל מהקידוש וכו', ואח"כ בהמשך הסדר שואלים הילדים את "ארבעת הקושיות" ומשתתפים באמירת ההגדה, "מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים", וכמו שכתוב לאח"ז (בד"ה מעשה ברבי אליעזר וכו') "והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה".

ויש לומר הרמז בזה – שהשמחה היא אפילו כשנמצאים בליל הגלות דזמננו זה, לאחר הגלות שבין ביהמ"ק הראשון לביהמ"ק השני, ונמצאים עתה בגלות השני' שאחר חורבן בית שני ("אותו הלילה"), ומבלי-הבט על כל זה – השמחה היא שמחה שאין למעלה הימנה, ועד שכשרואים את הילד שר את ההגדה ומנגן מתוך שמחה – הרי זה משפיע על "כל השומע", שנעשית אצלו שמחה.

י. ויש להוסיף, שבדיוק הלשון "כל השומע" מודגשת גם ההשפעה על אלו שרק שומעים את שירת ההגדה (בדרגת שמיעה), שאף שנמצאים הם בחוץ-לארץ בכלל, וברשות-הרבים בפרט – הרי השפעת השמחה כה עמוקה וכה מקיפה עד שמגיעה גם אליהם.

ואפילו ברשות-הרבים שבעיר זו, ניריורק, שבה ישנם הרבה שאינם יהודים (ואינם עורכים סדר, אינם אוכלים מצה ולא שותים ד' כוסות), אזי בשעה שהם נמצאים ברחוב ועוברים ליד בית יהודי, הרי הם שומעים כיצד קוראים בו את ההגדה מתוך ניגון ובשמחה וטוב לבב, ובפרט באמירת ההלל, שאז קול השמחה מתגבר עוד יותר, ועוד לאמירת ברכת "אשר גאלנו" באמצע ההלל, והברכה שבסיום ההלל שאומרים בקול רם, ובמיוחד בסיומן שאומרים בקול רם עוד יותר מאשר הברכה עצמה (וכמדובר כמ"פ).

ובנוסף להשמחה מעצם קיום המצוות, שהן רצונו של הקב"ה, השמחה היא מכך שזוכרים אנו שיצאנו לחירות, שהקב"ה בעצמו הוציא כל אחד מאתנו מגלות מצרים, והרי זו הכנה קרובה לקיום היעוד "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹⁹ – בגאולה האמיתית והשלימה.

יא. ויהי רצון שמהדיבור בענינים האמורים, וע"י ההוספה בתורה ומצוות בכלל, ובפרט בהלכות החג [ואף אם למדו פעם – חוזרים עליהם שנית בימי החג] – נבוא תיכף לחירות האמיתית, גאולה האמיתית והשלימה.

ובפרט כשהמדובר הוא אודות "תינוקות של בית רבן" שלא טעמו טעם חטא [ובמיוחד בחג הפסח, שיש בו זהירויות מיוחדות, כפי ששואלים הילדים ב"ארבעת הקושיות", שהדברים שאוכלים במשך כל השנה, צריך ליהרר מהם

19) מיכה ז, טו.

בחג הפסח (דכיון שהוא "יום טוב", "מועדים לשמחה", ובזה גופא "ראשון לרגלים" – יש בו מצוות מיוחדות והזהרות מיוחדות כיצד להתנהג), יהי רצון שבזכותם יקיים הקב"ה את הבטחתו – לפדות תיכף את בני מגלות זו,

"ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו", וכמבואר בדיוק הלשון "שיר חדש" (ל' זכר) ולא "שירה חדשה" כביצי"מ – שזהו משום שהגאולה היא אמיתית ושלמה, "שאינ אחרי גלות"²⁰.

וכיון שהתפללנו בתפלת מנחה "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח", הרי זה נעשה תיכף ומיד ממש, ועד שנעשה ענין שבעבר וכסיום ברכת "אשר גאלנו" – "גאל ישראל"; ואחר תפלה מנחה דובר בעניני גאולה, וקישרו זאת גם עם ניגון של שמחה הקשור לגאולה –

הרי זה גופא מזרו את הגאולה, וכידוע מש"כ בספרים²¹ שבשעה שאצל יהודים מתחזקת יותר האמונה בגאולת משיח צדקנו, הרי זה מזרו את הגאולה, ועד ש"לא עיכבן אפילו כהרף עין"²², לפני תפילת ערבית, וכיון שנותר זמן מסויים (כמה שעות) עד אז, הרי הגאולה צריכה להיות לפנ"ז, בסמיכות לתפלת מנחה, "כהרף עין".

ובפרט ע"י שעושים את כאו"א מכם לשליח לתת צדקה, ואתם תקבלו על עצמכם את השליחות מתוך שמחה וטוב לבב – הרי צדקה מקרבת את הגאולה ומזרזת את הגאולה²³, וכהלימוד מפרשת צו (שבת הגדול), "אין צו אלא לשון זירו מיד ולדרות"²⁴, ונמצאים כבר בפרשת שמיני, שבה מסופר ע"ד גילוי השכינה לכאו"א מישראל (כנ"ל ס"ז), עד שזה פעל עליהם "וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם" (כנ"ל), כיון שגילוי השכינה הי' "במעשה ידיכם", כברכת משה ואהרן: "ויברכו את העם"¹⁵, "אמרו ויהי נועם ה' אלקינו עלינו, יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם" (כפירש"י עה"פ). [ולהעיר שפסוק זה הוא בקאפיטל המתחיל "תפלה למשה"].

וגילוי השכינה הוא באופן נצחי, וכהמשך הפסוק "ויהי נועם . . ומעשה ידינו כוננהו"²⁵ – לעד ולעולמי עולמים.

וזוכים תיכף ומיד לתחיית המתים, ו"משה ואהרן עמהם"²⁶ ובראשם, וכאו"א מאתנו הולך יחד עם משה ואהרן בתור חיים, נשמות בגופים (ולא כמו עתה – להבדיל בין חיים לחיים) "בנערינו ובקנינו גו' בכנינו ובכנותינו"²⁷,

(24) תו"כ ופרש"י ר"פ צו.

(25) תהלים צ, יז.

(26) ראה יומא ה, ב. תוד"ה אחד – פסחים

קיד, סע"ב.

(27) בא יו"ד, ט.

(20) תוד"ה ה"ג ונאמר – פסחים קטז, ב

(ממכילתא בשלח טו, א).

(21) ראה לקו"ש ח"ל ע' 182 ואילך. וש"נ.

(22) מכילתא בא יב, מא.

(23) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז.

"עם ענני שמיא"²⁸ ובשמחה וטוב לבב –

לארצנו הקדושה, ושם גופא – בירושלים עיר הקודש, ובירושלים עצמו
– בבית המקדש השלישי, "מקדש אדניי כוננו ידיך",

ועוד והוא העיקר – שזה נעשה תיכף ומיד ממש ובשמחה וטוב לבב
שאינן לה הפסק!

[לפני שהחלו לתרגם שיחה זו (לאנגלית) – הוסיף:

יחלקו אח"כ לכל אחד לצדקה, ותהי' זו שליחות מצוה].

(28) דניאל ז, יג.